

Received: Oct. 27, 2025 • Revised: Dec. 10, 2025 • Accepted: Dec. 10, 2025

การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน:
กรณีศึกษาอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
Study and Development of an Accounting System for Community Enterprises:
A Case Study of Bang Phli District, Samut Prakan Province

ณฐา ธรเจริญกุล (Natha Thornjareankul)^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีและปัญหาในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีต้นแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ประเมินประสิทธิผลของการใช้ระบบในการบริหารจัดการทางการเงิน โดยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จำนวน 52 ชุด

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 ซึ่งมีอายุสูงกว่า 60 ปี จำนวน 37 คน มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยทำบัญชีและไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชี โดยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R2) มีค่าในระดับสูงเท่ากับ 0.615 แสดงให้เห็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชี ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ ได้แก่ ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และ ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชี ได้ถึงร้อยละ 61.5 โดยลักษณะของการพัฒนาระบบการจัดทำบัญชี เช่น การสร้างคู่มือระบบบัญชี การอบรม หรือการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้

คำสำคัญ: การจัดทำบัญชี, วิสาหกิจชุมชน, อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ

¹ คณะบัญชีและวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเซาท์อีสต์แบงกอก
Faculty of Accounting and Management Science, Southeast Bangkok University
* Corresponding author, e-mail: ann.natha@hotmail.com

Abstract

The research entitled “A Study and Development of an Accounting System for Community Enterprises: A Case Study of Bang Phli District, Samut Prakan Province” was conducted to examine the existing accounting practices and the challenges encountered in the accounting operations of community enterprises. The study further aimed to develop a prototype accounting system aligned with the capacities of community enterprises and to assess the effectiveness of the system in supporting financial management. Data were collected from 52 community enterprise units.

The research findings revealed that most respondents were female, totaling 48 individuals or 92.3 percent, with 37 respondents aged over 60 years. The highest level of education for most respondents was primary school, accounting for 17 individuals or 32.7 percent. The majority of the sample had never performed accounting tasks nor received training in accounting practices for community enterprises. When examining the problems and obstacles in accounting practices, it was found that these issues positively influenced satisfaction toward the development of the accounting system. The coefficient of determination (R^2) was found to be high at 0.615, indicating that problems and obstacles in accounting practices had a positive impact on satisfaction with the development of accounting practices. The independent variables included: documentation and accounting procedures, collaboration and coordination, and knowledge, abilities, and operational skills. Together, these variables were able to predict satisfaction with the development of the accounting system by 61.5 percent. Examples of accounting system development include creating an accounting manual, providing training, or applying technology to enhance accounting practices.

Keywords: *accounting preparation, community enterprise, Bang Phli District, Samut Prakan Province*

บทนำ

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชน มีบทบาทอย่างมากในการสร้างรายได้ ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและเพิ่มมูลค่าผลผลิตของชุมชนผ่านกระบวนการบริหารจัดการและการผลิตที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) อย่างไรก็ตาม หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนคือ “ระบบการจัดทำบัญชี” ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการสะท้อนผลการดำเนินงานทางการเงินและใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงบริหาร

วิสาหกิจชุมชนจำนวนมากประสบปัญหาในการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านบัญชี ขาดความเข้าใจในหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป รวมถึงขาดการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลทางการเงิน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2565) ส่งผลให้ข้อมูลบัญชีที่จัดทำมีความคลาดเคลื่อน ไม่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ติดตาม หรือประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงิน ซึ่งมีผลกระทบต่อความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การขาดระบบบัญชีที่ดีทำให้วิสาหกิจชุมชนไม่สามารถประเมิน

ต้นทุนและกำไรที่แท้จริงของกิจกรรมได้ อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ขององค์กรในระยะยาว และเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง นำไปสู่ความสำเร็จในการพึ่งพาตนเอง (วัชรินทร์ อรรถศรีวร และ ยุทธนา พรคณันต์, 2568) การส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีโอกาสได้เรียนรู้แนวทางในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนและด้านการจัดทำบัญชีให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (จันทิมา พรหมเกษ และคณะ, 2562) เพื่อให้ธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนเติบโตอย่างยั่งยืน ผู้ประกอบการควรได้รับการเข้าถึงแหล่งสนับสนุนทางการเงิน (Urena-Mejia et al., 2023) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ ภาครัฐจึงควรมีมาตรการช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้งกองทุนกุ่ม กอทุนหมู่บ้าน หรือธนาคารชุมชน เพื่อสนับสนุนการลงทุน

แม้ว่างานวิจัยด้านบัญชีชุมชนจำนวนมากจะมุ่งเน้นการให้ความรู้และการบันทึกบัญชี แต่ยังคงขาดในเรื่องของการออกแบบระบบบัญชีต้นแบบที่สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจพอเพียงและเทคโนโลยีในระดับท้องถิ่น การพัฒนาระบบบัญชีในวิสาหกิจชุมชนสามารถมองได้ในฐานะระบบสารสนเทศทางการเงิน (Financial Information System) ที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และการบริหารความเสี่ยงขององค์กรชุมชน

ดังนั้น การศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการบริหารการเงินให้ถูกต้อง โปร่งใส และช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากระยะ 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนหมู่ 12 อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนหมู่ 12 อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อพัฒนาระบบบัญชีต้นแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน และประเมินประสิทธิผลของการใช้ระบบในการบริหารจัดการทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ โดยมุ่งเน้นให้การพัฒนาและการบริหารประเทศเป็นไปตามแนวทางสายกลาง เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) โดยความพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตด้วยความพอดี มีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่เพียงพอในการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในทุกขั้นตอนของการวางแผนและการดำเนินงาน ขณะเดียวกันต้องพัฒนาจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ และนักธุรกิจ ให้มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความรอบรู้ที่เหมาะสม เพื่อดำรงชีวิตด้วยความอดทน เพียรพยายาม มีสติปัญญา และความรอบคอบ อันจะนำไปสู่ความสมดุลและความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้ระบุงค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างพอดี สอดคล้องกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่มากหรือน้อยเกินไป และไม่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจหรือดำเนินการอย่างมีหลักการและเหตุผล โดยยึดหลักวิชาการ กฎหมาย คุณธรรม และวัฒนธรรมที่เหมาะสม รวมทั้งพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) เพื่อคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ และเลือกแนวทางที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity) หมายถึง การเตรียมความพร้อมเพื่อรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยง ปรับตัว และรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างทันที่

การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นต้องมีเงื่อนไขพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ คุณธรรม ความรู้ และความเพียร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติ กล่าวคือ บุคคล ครอบครัว องค์กร และชุมชนที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องเริ่มต้นจากการปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ ผ่านการอบรมในครอบครัว การศึกษาในโรงเรียน การสั่งสอนทางศาสนา และการฝึกจิตให้มีสติรู้เท่าทันตนเอง อีกทั้งต้องใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการวางแผนและปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง

ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้เสนอแนวทางการสร้างความพอเพียงในชุมชน โดยเน้นให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เกื้อกูลกันภายใต้หลัก “รู้ รัก สามัคคี” และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินชุมชน สวัสดิการชุมชน และการร่วมกันดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน

นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การศึกษาข้อมูลในพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจสภาพ ทรัพยากร และปัญหาของชุมชน รวมทั้งการร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาจุดแข็งของชุมชน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันควรเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชุมชนให้มีความรู้ รัก สามัคคี ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รอบคอบ อดทน และเพียรพยายาม โดยมุ่งเน้นการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่โลภ ไม่เป็นหนี้ และไม่ยึดติดกับอบายมุข ซึ่งตัวอย่างในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจได้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ สามารถยืดหยัดและฟื้นตัวได้ด้วยตนเอง ในขณะที่ชุมชนที่ละเลยหลักดังกล่าวกลับประสบความยากลำบาก สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชนอย่างแท้จริง

2. วิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายของ “วิสาหกิจชุมชน” หมายถึง กิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือกิจกรรมอื่นใดที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลซึ่งมีความผูกพันและวิถีชีวิตร่วมกัน รวมตัวกันเพื่อประกอบกิจการนั้น ๆ โดยอาจอยู่ในรูปของนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ภายใต้หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกำหนด (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548) และกรมส่งเสริมการเกษตร (2548) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า วิสาหกิจชุมชน

เป็นการประกอบกิจการขนาดเล็กหรือขนาดย่อมที่มุ่งจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและสร้างความมั่นคงให้ครอบครัวและชุมชน โดยคำว่า “ทุน” ในที่นี้มีได้หมายถึงเพียงทรัพย์สินทางการเงิน แต่รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่หล่อหลอมให้สมาชิกในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้การดำเนินกิจการของชุมชนเกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548) ในทำนองเดียวกัน กรมสรรพากร (2557) ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนในลักษณะคล้ายกัน โดยมองว่าเป็นกิจการที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อดำเนินการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้และสร้างการพึ่งพาตนเองระหว่างครอบครัวและชุมชน (กรมสรรพากร, 2557)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) ได้สรุปลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนไว้ 7 ประการ ดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง โดยชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและบริหารกิจการ อาจเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการถือหุ้นได้ แต่ต้องไม่ถือหุ้นใหญ่จนมีอำนาจตัดสินใจเหนือชุมชน
- 2) ใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ผลผลิตส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการผลิตในพื้นที่ โดยอาจมีการนำวัตถุดิบจากภายนอกมาเสริม แต่เน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) สร้างสรรค์นวัตกรรมของชุมชนเอง วิสาหกิจชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ก็สามารถพัฒนาแนวคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ โดยไม่ยึดติดกับสูตรสำเร็จ
- 4) ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับสากล วิสาหกิจชุมชนอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนสำคัญ โดยประยุกต์ให้ทันสมัยและผสมเข้ากับความรู้จากภายนอก เพื่อเพิ่มคุณค่าและยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์
- 5) ดำเนินงานแบบบูรณาการ มีกระบวนการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ไม่แยกส่วน แต่ทำงานร่วมกันในลักษณะเกื้อกูลกัน เหมือนกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน
- 6) เน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญ การเรียนรู้ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพราะช่วยให้ชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถพัฒนากิจการได้อย่างยั่งยืน มิใช่เพียงการลอกเลียนแบบหรือแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น
- 7) มุ่งพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมายหลัก การพึ่งพาตนเองถือเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงและลดการพึ่งพาภายนอก หากเน้นเพียงผลกำไรโดยไม่พัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปย่อมไม่ยั่งยืนในระยะยาว

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) ได้แบ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 2 มิติ คือ การแบ่งตามลักษณะของการประกอบการ และการแบ่งตามระดับพัฒนาการของกิจการ ดังนี้

- 1) การแบ่งตามลักษณะของการประกอบการ แบ่งออกเป็น

วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน: มุ่งผลิตสินค้าเพื่อใช้ภายในท้องถิ่น เช่น ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ และปุ๋ย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของครัวเรือนทั่วไป

วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า: วิสาหกิจที่สามารถขยายสู่ตลาดภายนอกได้ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คุณภาพมาตรฐาน และสามารถแข่งขันได้ เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)”

- 2) การแบ่งตามระดับพัฒนาการของกิจการ

ระดับครอบครัว: เป็นกิจการขนาดเล็กที่เน้นการพึ่งพาตนเอง ผลิตเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้ใช้เอง

ระดับชุมชนและเครือข่าย: เป็นกิจการที่จัดตั้งโดยกลุ่มคนในชุมชน เพื่อผลิตสินค้าสำหรับบริโภคภายในและขยายสู่เครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าได้

ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนมิได้มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด แต่ให้ความสำคัญกับการลดรายจ่ายและการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง

เสริมศรี สุทธิสงค์ และคณะ (2557) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า วิสาหกิจชุมชนมีรากฐานอยู่บนแนวคิดของการพึ่งพาตนเอง ไม่มุ่งขยายกิจการอย่างรวดเร็วเพื่อเข้าสู่ตลาดใหญ่ แต่เกิดจากการเรียนรู้และสำรวจศักยภาพของชุมชนเอง เพื่อนำทรัพยากรที่มีอยู่มาพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการผลิตเพื่อบริโภคและใช้สอยภายในชุมชน เช่น การผลิตอาหาร เครื่องใช้ หรือผลิตภัณฑ์จำเป็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเช่นนี้ช่วยลดการพึ่งพาทลาดภายนอก เท่ากับเป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือนและชุมชน ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มรายได้ทางอ้อม การลดรายจ่ายถือเป็นวิธีสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง เพราะช่วยให้ชุมชนสามารถจัดการระบบเศรษฐกิจของตนเองได้ โดยไม่กระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค แต่กลับช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งจากรากฐานรากให้แก่ประเทศ หากชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ระบบเศรษฐกิจโดยรวมก็จะมั่นคงและยั่งยืน ต่างจากระบบเศรษฐกิจที่เติบโตเฉพาะในระดับบนแต่ฐานรากอ่อนแอ ซึ่งไม่สามารถรองรับการพัฒนาในระยะยาวได้

3. การบัญชี เป็นระบบและกระบวนการที่ใช้ในการรวบรวม บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลทางการเงิน อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมของกิจการ สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2567) โดยข้อมูลจะถูกจำแนกและสรุปผลในรูปแบบตัวเงิน เพื่อแสดงให้เห็นฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ ข้อมูลทางบัญชีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจ วางแผน ควบคุม และประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการคำนวณภาษีเงินได้ให้แก่ภาครัฐ ซึ่งองค์ประกอบของงบการเงิน ตามที่แม่บทการบัญชีได้ให้คำนิยามขององค์ประกอบของงบการเงิน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2567) ไว้ดังนี้ 1) สินทรัพย์ (Assets) : ทรัพยากรที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกิจการ ซึ่งเป็นผลมาจากเหตุการณ์ในอดีต และกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้นในอนาคต 2) หนี้สิน (Liabilities): ภาระผูกพันของกิจการซึ่งเกิดจากเหตุการณ์ในอดีต โดยการชำระภาระดังกล่าวจะทำให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่ให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ 3) ส่วนของเจ้าของ (Owners' Equity): ส่วนได้เสียของเจ้าของในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งหมดออกแล้ว 4) รายได้ (Revenues): การเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชี เช่น กระแสเงินสดเข้า การเพิ่มมูลค่าสินทรัพย์ หรือการลดลงของหนี้สิน ซึ่งส่งผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น โดยไม่รวมเงินทุนที่ได้รับจากผู้ถือหุ้นหรือผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ 5) ค่าใช้จ่าย (Expenses): การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปของกระแสเงินสดออก การลดมูลค่าสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สิน ซึ่งส่งผลให้ส่วนของเจ้าของลดลง โดยไม่รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับผู้ถือหุ้น

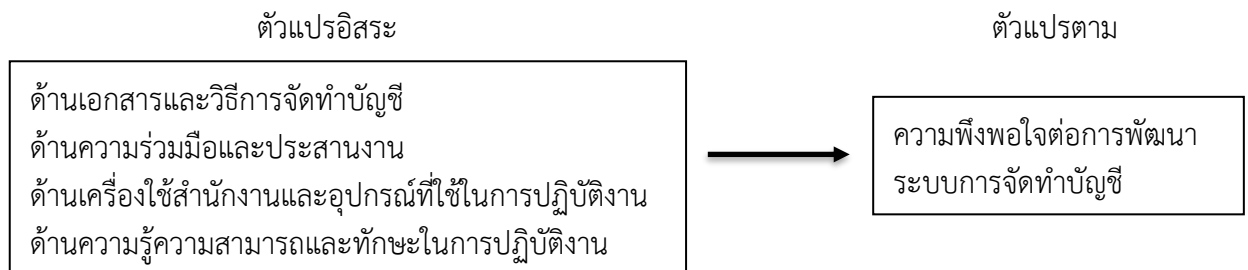
4. ทฤษฎีระบบบัญชีชุมชน (Community Accounting System Theory) กรอบการบัญชีที่มุ่งให้การบันทึก รายงาน และวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีไม่เฉพาะในระดับองค์กรหรือธุรกิจเท่านั้น แต่รวมถึง “ชุมชน” หรือ “ระบบฐานราก” (Grassroots community) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ (1) เพื่อให้ชุมชนทราบถึงการใช้จ่ายทรัพยากรของตนเอง, ผลกระทบ, ค่าใช้จ่าย, มูลค่า (value) ที่ได้จากกิจกรรมของชุมชน (2) เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ (accountability) และความโปร่งใส (transparency) ในการจัดการทรัพยากรของชุมชน

5. ระบบการเงินฐานราก (Grassroots Financial Systems) แนวคิดกลุ่มการเงินเพื่อการพัฒนา (Development Finance) และการบริหารจัดการทางการเงินของชุมชน (Community Finance) ที่มุ่งเน้นให้ “ประชาชนระดับฐานราก” หรือ “ชุมชนท้องถิ่น” มีศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินของตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งแนวคิดนี้ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการบัญชีมีส่วนร่วม และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

6. การบัญชีมีส่วนร่วม (Participatory Accounting) เป็นแนวคิดในการสร้างระบบบัญชีที่โปร่งใส เป็นกระบวนการบัญชีที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) โดยเฉพาะชุมชนสมาชิกองค์กร หรือผู้ใช้ประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ ตรวจสอบและใช้ข้อมูลบัญชีร่วมกับผู้ปฏิบัติหรือผู้บริหารหลัก (Thiangtham et al., 2015) มาวิเคราะห์บทบาทของ “การมีส่วนร่วม” เสริมแนวคิด “ทฤษฎีการเสริมสร้างศักยภาพ (Capacity Building Theory” แนวคิดหรือทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการ “เสริมสร้างศักยภาพ” (Building capacity) ให้กับบุคคล องค์กร หรือชุมชน เพื่อเพิ่มความสามารถในการ คิด วางแผน ดำเนินการและพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยตนเอง (Self-reliance and sustainability) ในระยะยาว นับเป็น “การจัดการความรู้ (Knowledge Management Theory) ”

7. การบัญชีเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Accounting) หรือ “ระบบการบัญชีที่มุ่งบันทึกรายการรายงานและประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรในสามมิติ คือเศรษฐกิจ (Economic), สังคม (Social), และสิ่งแวดล้อม (Environmental) เพื่อสะท้อนผลกระทบต่อความยั่งยืนในระยะยาว” เป็นการบัญชีเชิงขยาย “Extended Accounting) ที่มองเกินกว่ากำไรทางการเงิน รวม “คุณค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อม” เข้ามาในระบบการวิเคราะห์การบริหารขององค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ประกอบการในวิสาหกิจชุมชนหมู่ 12 อำเภอ บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ประกอบการในวิสาหกิจชุมชนหมู่ 12 จำนวน 10 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผลิตภัณฑ์ยาหม่องยาเหลือง 2) ผลิตภัณฑ์ห่อหมก 3) ผลิตภัณฑ์มะม่วงแช่อิ่ม 4) ผลิตภัณฑ์ น้ำพริก 5) ผลิตภัณฑ์พวงหรีด/ดอกไม้แห้ง 6) ผลิตภัณฑ์กระเป่าสาน 7) ผลิตภัณฑ์โลชั่น 8) ผลิตภัณฑ์น้ำหอม 9) ผลิตภัณฑ์กล้วยเบรคแตก และ 10) ผลิตภัณฑ์ผักกอร์แกนิก โดยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คู่มือการจัดทำบัญชีและแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อประกอบการสัมภาษณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการอบรมให้ความรู้ คือ แบบสัมภาษณ์ โดย

การสร้างแบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลผล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้จัดทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ชื่อ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการบรรยายหรืออธิบายลักษณะต่างๆ ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยนำเสนอเป็นตารางความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับสภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานทางบัญชี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการบรรยายหรืออธิบายลักษณะต่างๆ ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มชุมชน แบ่งเป็นด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน โดยเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการบรรยายหรืออธิบายลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล

สำหรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยเทคนิค IOC โดยพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาระหว่างเนื้อหาแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2558, น. 194-196) ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า ข้อคำถามจำนวน 68 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 1.00 – 0.80 และได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับชุมชนอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach (Alpha Coefficient : α) (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2558, น. 199-203) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.978

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 52 คน เพศของของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 และเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 อายุของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ อายุสูงกว่า 60 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ระดับการศึกษาสูงสุด ประถมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 ไม่ได้เรียน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมู่ 12 อ.บางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมู่ 12 อ.บางพลีใหญ่ ใน จังหวัดสมุทรปราการ โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า ไม่เคยปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 เคยปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในระยะเวลา น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 เคยปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในระยะเวลา มากกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 เคยปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในระยะเวลา 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 เคยเข้ารับการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 ไม่ปรากฏข้อมูล จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 ไม่มีการจัดทำบัญชีเป็นประจำ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 94.2 มีการจัดทำบัญชีบ้าง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 มีการบันทึกบัญชี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 และมีการบันทึกด้วยมือ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 บันทึกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 การจัดทำบัญชีของกลุ่มท่าน ไม่มีการจัดทำงบการเงิน จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 มีการจัดทำงบทดลอง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 งบแสดงฐานะทางการเงิน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 งบแสดงการเปลี่ยนแปลงของผู้ถือหุ้น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 งบต้นทุนการผลิต จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 งบกำไรขาดทุน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 อื่น ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 โดยส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหาร จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 รายเดือน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 รายไตรมาส จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 รายปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 การจัดทำบัญชีของกลุ่มมีการตรวจสอบหรือติดตาม มี จากคณะกรรมการบริหารกลุ่ม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 มี จากคณะกรรมการตรวจสอบที่กลุ่มแต่งตั้งขึ้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 92.3 ไม่ปรากฏข้อมูล จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 86.5

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมู่ 12 อ.บางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีมีปริมาณมาก ($\bar{x} = 1.61$) เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน ($\bar{x} = 1.67$) การจำแนกรายการตามหมวดหมู่บัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของ เจ้าของ รายได้ และ ค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 1.69$) การบันทึกบัญชีในสมุดรายวันขั้นต้น ได้แก่ สมุดรายวันซื้อ สมุด รายวันขาย สมุดรายวันรับเงิน สมุดรายวันจ่ายเงิน และสมุดรายวัน ทั่วไป ($\bar{x} = 1.67$) การผ่านรายการจากสมุดรายวันขั้นต้นไปสมุดบัญชีแยกประเภท ($\bar{x} = 1.71$) การจำแนกรายการสินทรัพย์ส่วนบุคคลออกจากสินทรัพย์ของ กิจการ ($\bar{x} = 1.78$) การจำแนกต้นทุนการผลิต วัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง และ ค่าใช้จ่าย ในการผลิต ($\bar{x} = 1.71$) การบันทึกรายการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายวัตถุดิบ สินค้าคงเหลือ และ วัสดุสำนักงาน ($\bar{x} = 1.71$) การตรวจสอบยอดคงเหลือของวัตถุดิบ สินค้าคงเหลือ และวัสดุสำนักงาน ($\bar{x} = 1.65$) การจัดทำงบการเงินไม่ทันต่อการตัดสินใจ ($\bar{x} = 1.63$) การบริหารและควบคุมภายในของบัญชีสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของ เจ้าของ รายได้ และ ค่าใช้จ่าย ($\bar{x} = 1.71$)

ด้านความร่วมมือและประสานงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประธานกลุ่มให้การส่งเสริม สนับสนุน ในการจัดทำบัญชี ($\bar{x} = 1.69$) ประธานกลุ่ม/สมาชิกกลุ่ม ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทาง การบัญชีเป็นอย่างดี

ดี ($\bar{x} = 1.82$) ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มในการจัดส่งเอกสารประกอบ การบันทึกบัญชีเป็นอย่างดี ($\bar{x} = 1.78$) การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างความร่วมมือใน การจัดทำบัญชี ($\bar{x} = 1.83$) การประสานงานกับวิสาหกิจชุมชนอื่นเพื่อสร้างความร่วมมือใน การจัดทำบัญชี ($\bar{x} = 1.82$)

ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์มีความเพียงพอ ($\bar{x} = 1.67$) เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 1.73$) การใช้งานเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์มีความปลอดภัย ($\bar{x} = 1.71$) การใช้งานเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์มีความสะดวก ($\bar{x} = 1.69$) การใช้งานเครื่องใช้สำนักงานและ อุปกรณ์ทำให้มีการบันทึกบัญชีได้ อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 1.67$)

ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่าน สามารถจัดทำบัญชีได้ตรงตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของกลุ่ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 1.61$) ท่านสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชีได้ ($\bar{x} = 1.59$) ท่านได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำ บัญชีจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{x} = 1.75$) ท่านนำความรู้และขั้นตอนการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีที่ได้รับ จาก การอบรมมาประยุกต์ใช้ ($\bar{x} = 1.71$) ท่านอุทิศเวลาส่วนใหญ่ในการจัดทำบัญชี ($\bar{x} = 1.65$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อการจัดทำบัญชี ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหมู่ 12 อ.บางพลีใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อมูลความพึงพอใจต่อการจัดทำบัญชี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ก่อน เข้ารับการอบรม ท่านรู้สึกว่าการจัดทำบัญชีเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ($\bar{x} = 2.53$) รายละเอียดเนื้อหาการจัดทำบัญชีมีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{x} = 2.67$) เอกสารประกอบการให้ความรู้มีความเหมาะสม ($\bar{x} = 2.80$) มีการยกตัวอย่างประกอบการให้ความรู้เชื่อมโยงกับการ ดำเนินงานจริงของกลุ่ม ($\bar{x} = 2.76$) มีการเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ($\bar{x} = 2.76$) สามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดทำบัญชีของกลุ่มได้ ($\bar{x} = 2.76$) รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ มีความสะดวกต่อการ จัดทำบัญชี ($\bar{x} = 2.76$) รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ มีความสะดวกต่อการ จัดทำบัญชี ($\bar{x} = 2.71$) รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ ช่วยให้ทราบผลการ ดำเนินงานของกลุ่มว่ามีผลกำไรหรือขาดทุน ($\bar{x} = 2.75$) รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ ช่วยให้ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ($\bar{x} = 2.76$) หลัง เข้ารับการอบรม ท่านรู้สึกว่าการจัดทำบัญชีเป็นสิ่งที่ง่ายและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{x} = 2.90$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชี

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อการจัดทำบัญชี

H0: ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อการจัดทำบัญชี

H1: ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อการจัดทำบัญชี

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระคือ 1 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรย่อย 4 ได้แก่ ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบง่าย (Enter Multiple Regression Analysis) ของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อการจัดทำบัญชี

R	R Square	Adjusted R Square	SE _{est}
.763	.615	.641	.341

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) มีค่าในระดับสูงเท่ากับ 0.615 แสดงให้เห็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชี โดยตัวแปรพยากรณ์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชี ได้ถึงร้อยละ 61.5 โดยมีค่าความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย (SE_{est}) เท่ากับ 0.341

ตารางที่ 2 แสดงความแปรปรวนของของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชี

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
regression	124.376	6	21.396	191.571	.000*
residual	55.945	393	.117		
Total	170.321	399			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชี มีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร สามารถอธิบายตัวแปรพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชีที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชี

	b	S.E.	β	t	(Sig.)
Constant	0.594	0.109		5.463	0.000
ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี	0.254	0.024	0.429	10.409	0.000*
ด้านความร่วมมือและประสานงาน	0.126	0.036	0.114	2.298	0.022*
ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	0.236	0.070	0.236	4.441	0.000*
ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน	0.142	0.046	0.045	0.899	0.369

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาตัวปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีในแต่ละด้าน พบว่า มีตัวแปร 4 ตัวที่ส่งผลทางบวกต่อพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig<0.05) ได้แก่ ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี (b = 0.254) โดย ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชีส่งผลสูงสุด กล่าวคือ เมื่อจำนวนหน่วยของด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชีเพิ่มขึ้น 0.254 หน่วย ส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางบวกรองลงมาคือ ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่

ใช้ในการปฏิบัติงาน ($b = 0.236$) กล่าวคือ เมื่อจำนวนหน่วยของด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ความพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชีเพิ่มขึ้น 0.236 หน่วย ถัดมาด้านความร่วมมือและประสานงาน ($b = 0.126$) กล่าวคือ เมื่อจำนวนหน่วยของความมั่นใจเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ความพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชีเพิ่มขึ้น 0.126 หน่วย ในขณะที่ตัวแปร ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน พบว่าไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชี

จากข้อมูลพบว่าตัวแปรด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสามารถพยากรณ์ความพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชี โดยค่า Adjust R Square แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระ ได้แก่ ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และ ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชี ได้ถึงร้อยละ 61.5 โดยสามารถเขียนในรูปแบบสมการเชิงเส้นพยากรณ์ดังนี้

$$Y = 0.594 + 0.254 X_1 + 0.126 X_2 + 0.236 X_3$$

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน หมู่ 12 อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

การบัญชี ถือว่าเป็นกระบวนการบันทึกข้อมูลตัวเลขของแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินภายในองค์กร จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อรายงานให้ทราบถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งธุรกิจจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับการบริหารงานและการตัดสินใจของผู้บริหาร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการจัดทำบัญชีที่ท่านได้ดำเนินการในกลุ่ม พบว่า การบันทึกรายการในสมุดบัญชีทั้งด้านรับและด้านจ่ายแต่ละครั้งต้องมีหลักฐาน ประกอบ การลงบัญชี มีการดำเนินการ ของวิสาหกิจชุมชน หมู่ 12 อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งสอดคล้องกับ วิไล วีระปรีย และคณะ (2553) ที่ให้ความหมายของระบบบัญชีไว้ว่า ระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการเงินอันประกอบด้วยแบบฟอร์ม หรือเอกสารต่าง ๆ บันทึกทางการบัญชี รายงาน ตลอดจนวิธีการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชน หมู่ 12 อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการมีการประชุมกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำ อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง มีการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสรรพากร (2557) ที่ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชน หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็น นิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชน และระหว่างชุมชน ในขณะที่ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชีมีการดำเนินการ การบันทึกบัญชีในสมุดรายวันขั้นต้น ได้แก่ สมุดรายวันซื้อ สมุด รายวันขาย สมุดรายวันรับเงิน สมุดรายวันจ่ายเงิน และสมุดรายวันทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ Phengpis et al. (2020) และแนวปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการบัญชีชุมชน (2553) ที่มีแนวทางในการปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินการบัญชี รวมถึงระบบบัญชีของกลุ่มผู้ผลิตชุมชนต้องมีการจัดทำเอกสารการรับเงิน กลุ่มผู้ผลิตฯ ต้องจัดทำบัญชีทุกวันที่มีรายการเงิน และสอดคล้องกับ Samlee et al. (2022) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่ามีการจัดทำบัญชีแต่ไม่ต่อเนื่องในการประมาณการต้นทุน และได้รับการอบรมระยะสั้นจากหน่วยงานของรัฐ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนหมู่ 12 อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

จากข้อมูลความพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชีเพื่อประเมินประสิทธิภาพของคู่มือประกอบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนหมู่ 12 อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า รู้สึกว่าการจัดทำบัญชีเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก รายละเอียดเนื้อหาการจัดทำบัญชีมีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของกลุ่ม เอกสารประกอบการให้ความรู้มีความเหมาะสม มีการยกตัวอย่างประกอบการให้ความรู้เชื่อมโยงกับการดำเนินงานจริงของกลุ่ม มีการเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความสามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดทำบัญชีของกลุ่มได้ รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ มีความสะดวกต่อการจัดทำบัญชี รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ มีความสะดวกต่อการจัดทำบัญชี รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ ช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มว่ามีผลกำไรหรือขาดทุน รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ ช่วยให้ทราบต้นทุนการผลิที่แท้จริง หลังเข้ารับการอบรม ท่านรู้สึกว่าการจัดทำบัญชีเป็นสิ่งที่ง่ายและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ข้อมูลทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณพัชรพรรณ ก้อย่างรุ่งเรือง และคณะ (2563) ทำการศึกษาถึงการพัฒนาระบบบัญชีธุรกิจผลิตน้ำดื่ม กรณีศึกษา: ห้างหุ้นส่วนสามัญ สมหวังตรงคือเตอร์กั๊ป ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะให้จัดทำผังโครงสร้างองค์กรใหม่โดยให้แยกแผนกบัญชีจากแผนกขาย และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมทั้งวางระบบบัญชีด้านการขายสินค้าและซื้อสินค้าที่มีระบบการควบคุมภายในที่ถูกต้องและจัดทำบัญชีได้ถูกต้องตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาระบบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 52 คน โดยข้อมูลผู้สัมภาษณ์ ไม่เคยปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจ และไม่มีการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหาร มีเพียงแต่การบันทึกรายการด้านรับและด้านจ่ายแต่ละครั้ง ตามวันเวลาที่เกิดเหตุการณ์ มีหลักฐาน ประกอบการบันทึก แต่ไม่ครบตามรายการที่เกิดขึ้น และเมื่อมีการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีคือ 1) การขาดความรู้ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี การจำแนกรายการสินทรัพย์ส่วนบุคคลออกจากสินทรัพย์ของกิจการ ($\bar{x} = 1.78$) 2) ด้านความร่วมมือและประสานงาน ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดทำบัญชี ($\bar{x} = 1.83$) 3) ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดทำบัญชี และจากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อพึงพอใจต่อพัฒนาการจัดทำบัญชี

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้จำแนกข้อเสนอแนะไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการอบรมวิสาหกิจชุมชน ควรมีการจัดทำคู่มือ เพื่อเป็นสื่อประกอบการอบรมซึ่งจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมสูงขึ้น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีความรู้เพิ่มในหัวข้อเกี่ยวกับ ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน สามารถจัดทำบัญชีได้ตรงตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของกลุ่ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการติดตามการ จัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นระยะๆ เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทำให้เกิดการจัดทำบัญชีอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดทำบัญชี

2.3 ควรมีการจัดทำแบบจำลองหรือแนวทางพัฒนาระบบบัญชีต้นแบบ (Prototype Accounting Model) ที่สอดคล้องกับบริบทของวิสาหกิจชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2565). รายงานการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- กรมสรรพากร. (2557). รายงานประจำปี 2556.
- กลุ่มส่งเสริมพัฒนาการบัญชีชุมชน. (2553). คู่มือดำเนินโครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ปี 2553. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- จันทิมา พรหมเกษ, จักเรศ เมตตะธำรง, และ วรณิดา สารีคำ. (2562). ผลกระทบของศักยภาพผู้ประกอบการสมัยใหม่ และนวัตกรรมการตลาดที่มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วารสารเทคโนโลยีสูรนารี, 13(2), 79-96.
- ณพัชรพรรณ ก้อย่างรุ่งเรือง, รัตนา สิทธิอ่วม, และ จิรัชญา บุญช่วย. (2563). การพัฒนาระบบบัญชีธุรกิจผลิตน้ำดื่มกรณีศึกษา : ห้างหุ้นส่วนสามัญสมหวังดรีมค็อกเทลกรุ๊ป ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิทยาการ จัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(2), 47-56.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548, 18 มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 122 ตอนที่ 6, หน้า 319-327. https://www.moac.go.th/law_agri-files-391991791824
- วัชรินทร์ อรรถศรีวร และ ยุทธนา พรคอนันต์. (2568). ศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการจัดทำบัญชีของ วิสาหกิจชุมชน ที่นำไปสู่ความสำเร็จ. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 13(3), 387-396.
- วิไล วีระปรี, จงจิตต์ หลีกภัย, และ ประจิด หาวีตร. (2553). ระบบบัญชี (พิมพ์ครั้งที่ 25). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2567). สรุปประเด็น มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 เรื่องการนำเสนองบการเงิน. [https://acpro-std.tf.ac.or.th/test_std/uploads/files/มาตรฐานการรายงานทางการเงิน/เอกสารเพิ่มเติม/เอกสารเพิ่มเติม%202/1_TAS%201_FB%20Live%20\(revised\).pdf](https://acpro-std.tf.ac.or.th/test_std/uploads/files/มาตรฐานการรายงานทางการเงิน/เอกสารเพิ่มเติม/เอกสารเพิ่มเติม%202/1_TAS%201_FB%20Live%20(revised).pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580).
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจชุมชนของประเทศไทย พ.ศ. 2566.
- เสริมศรี สุทธิสงค์, เบญจ พรพลธรรม, พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, และ อำนวย บุญรัตน์ไตรี. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 9(25), 95-106.

Chmeliková, G., Krauss, A., & Dvouletý, O. (2019). Performance of microfinance institutions in Europe-Does social capital matter?. *Socio-Economic Planning Sciences*, 68, 100670.

<https://doi.org/10.1016/j.seps.2018.11.007>

Phengpis, S., Raktham, A., Chirinang, P., Fuengjan, S., Montriwat, P., & Hunnak, C. (2020). Guidelines for developing the accounting system of community enterprises on agricultural housewife group in Nakhon Pathom province. *Modern Management Journal*, 18(1), 88-101.

Samlee, O., Sregarn, K., & Romyen, J. (2022). Guidelines for financial management and development of accounting model for community enterprises in Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province. *Academic Journal of Management Technology*, 3(1), 1-23.

Thiangtham, W., Langampan, S., & Powwattana, A. (2015). *Community capacity building : Concept and applications* (4th ed.). Danex Inter corporation Company Limited.

Urueña-Mejía, J. C., Gutierrez, L. H., & Rodríguez-Lesmes, P. (2023). Financial inclusion and business practices of microbusiness in Colombia. *Eurasian Business Review*, 13(2), 465-494.